

บทบรรณาธิการ

กสทช. เป็นที่พึ่งประชาชนได้หรือไม่

มีคำถามจากสาธารณชนที่ติดตามการทำงานเบื้องลึกของ กสทช. (คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ) ว่า การมี กสทช. เป็นประโยชน์กับสาธารณชนมากน้อยเพียงใด ทุกวันนี้ กสทช. ทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของสาธารณะ หรือทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของนายทุนที่ทำธุรกิจด้านโทรคมนาคมมากกว่ากัน

นอกจากนี้ยังมีคำถามอีกว่า การกีดตกระงกกรรมการ กสทช. รวมถึงเลขาธิการ กสทช. ในแต่ละยุคแต่ละสมัย เป็นการเลือกสรรโดยตั้งอยู่บนฐานคิดใด ระหว่างการเลือกคนของผู้กุมอำนาจรัฐ และกุมอำนาจทุนเข้าไปกินตำแหน่งกับการเลือกคนที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้าไปทำงาน (ประเด็นนี้ วิทยุชนสามารถตอบได้ชัดเจน และตอบได้จับปัดัน เมื่อได้เห็นหน้าตาและตัวตนของคณะกรรมการ กสทช. รวมถึงตัวตนและหน้าตาของเลขาธิการ กสทช.)

ก่อนอื่นต้องบอกว่า สาธารณชนมีคำถามกับการแต่งตั้งคณะกรรมการ กสทช. เสมอมา เพราะสาธารณชนไม่เคยเชื่อมั่นว่าการแต่งตั้งบุคคลเข้ารับตำแหน่งดังกล่าวดำเนินไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และโปร่งใส เหตุที่สาธารณชนไม่เชื่อมั่น เป็นเพราะบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้รับตำแหน่งใน กสทช. ส่วนใหญ่ ไม่สามารถทำให้สาธารณชนเห็นว่าเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถโดยแท้จริง แต่ในขณะที่เดียวกันกลับถูกสาธารณชนจับได้ว่าเป็นตัวแทนหรือเป็นหุ่นเชิดของผู้มีอำนาจรัฐ เพราะสาธารณชนจับได้ว่ามีสายสนกลในระหว่างผู้มีอำนาจรัฐกับผู้ได้รับการแต่งตั้งให้รับตำแหน่ง

ประเด็นสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ กสทช. ถูกสาธารณชน

วิพากษ์มาโดยตลอดคือ ไม่ดูแลไม่รักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน และยังถูกวิพากษ์ด้วยว่าไม่ได้ให้ความสำคัญอย่างจริงจังกับการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งๆ ที่มีคณะกรรมการ กสทช. ที่ดูแลภารกิจทั้งสองด้าน แต่สาธารณชนก็ยังคงถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพ และไม่มีการคุ้มครองผู้บริโภค

ถามว่า ทุกวันนี้สาธารณชนที่เป็นผู้ใช้บริการระบบโทรคมนาคมได้รับการดูแลและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ รวมถึงได้รับการคุ้มครองอย่างจริงจังแล้วหรือยัง คำถามที่ซัดๆ คือ ทุกวันนี้ทำไมประชาชนผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ต้องจ่ายค่าบริการที่ไม่เป็นธรรม เช่น ไร่โทรศัพท์จริง 3 นาที 06 วินาที แต่ไม่ต้องจ่ายค่าบริการเป็นเวลา 4 นาที ทั้งๆ ที่ระบบคิดค่าบริการสามารถคิดคำนวณค่าใช้จ่ายได้ตามเวลาจริง เรื่องนี้เป็นประเด็นที่ทำให้ประชาชนผู้ใช้บริการถูกเอารัดเอาเปรียบมานานแสนนานแล้ว แต่ก็ไม่เคยปรากฏว่า กสทช. จะมีปัญญาสร้างความถูกต้องและเป็นธรรมให้กับผู้ใช้บริการได้ คำถามที่ต้องถามย้ำๆ ซ้ำๆ คือเหตุใด กสทช. ไม่พยายามทำหน้าที่รักษาสหิทธิผู้บริโภค และคุ้มครองผู้บริโภค

ส่วนประเด็นล่าสุดที่สาธารณชนกำลังให้ความสนใจคือ เรื่องที่สมาชิกรัฐสภาเสียงข้างมากมีมติเห็นชอบแต่งตั้งฉัฐธ เพราะสุนทร ให้รับตำแหน่งกรรมการ กสทช. ด้านกฎหมาย ทั้งๆ ที่ฉัฐธเคยสมัครชิงตำแหน่งกรรมการ กสทช. ด้านคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค แต่ไม่ได้รับเลือก จนล่าสุดฉัฐธกลับมาสมัครชิงตำแหน่งกรรมการ กสทช. ด้านกฎหมาย แต่กลับผ่านความเห็นชอบจากสมาชิกรัฐสภา มีคำถามว่าการที่บุคคลวิ่งวนเพื่อสมัครเป็นกรรมการ กสทช. เป็นเรื่องที่เหมาะสมแล้วหรือ

คำถามสุดท้ายที่สาธารณชนถามคณะกรรมการ กสทช. คือ การรวบรวมกิจการระหว่างทงกับดีแทคเป็นประโยชน์ที่แท้จริงกับสาธารณชน กระนั้นหรือ กสทช. คิดถึงผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าให้ความสำคัญกับผลกำไรของบริษัทเอกชนจริงๆ หรือ คำถามสุดท้าย กสทช. เคยคิดบ้างไหมว่า หน่วยงานนี้มีหน้าที่รักษาผลประโยชน์ให้สาธารณชน เคยคิดถึงเรื่องนี้บ้างหรือไม่

การควบรวมกิจการโทรคมนาคม

ดาวพลูโตมองดูโลก

ดาวพลูโต

ชวงนี้ข่าวการควบรวมกิจการระหว่างบริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) หรือ TRUE และบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) หรือ DTAC กลับมาเป็นข่าวอีกครั้ง หลังจากคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เลื่อนการพิจารณาออกไป

เรื่องการควบรวมกิจการระหว่าง TRUE และ DTAC เป็นมทกพัยมาร่วมมี ผ่านการพิจารณาจากหลายหน่วยงาน อาทิ คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (กชค.) คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) คณะกรรมการกฤษฎีกา ศาลปกครอง และล่าสุด คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

เรียกได้ว่าเป็น เมกะดีล ที่กบอร์ดต่างๆ ทุกบิกได้เข้าร่วมพิจารณาอย่างแท้จริง ซึ่งดำเนินการพิจารณาจากโต๊ะแรกเวียนไปโต๊ะอื่นๆ ใช้ระยะเวลาในการเดินทางข้ามโต๊ะร่วมบิกก็ยังคงวนเวียนไม่คืบหน้าไปไหน

ศึกการควบรวมกิจการระหว่าง TRUE และ DTAC ยังไม่ทันจบ AIS คู่แข่งรายสำคัญของ TRUE เปิดศึกควบรวมกิจการอินเทอร์เน็ตบ้าน ยื่นขอควบรวมกิจการระหว่างบริษัท แอดวานซ์ ไวร์เลส เน็ทเวอร์ค จำกัด (AWN) ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของ AIS และบริษัท ทรูปีเอสที บรอดแบนด์ จำกัด (มหาชน) (3BB) ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของบริษัท จัดมิน อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด (มหาชน) (JAS) แบบบายไจรตต้นคอกันมาติดๆ

สมกับการเป็นคู่แข่งตลอดกาล

ภาพรวมการแข่งขันและตลาดผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบมีโครงข่าย (Mobile Network Operator : MNO) จากข้อมูลปี 2564 ไตรมาสที่ 3 (เนื่องจากเว็บไซต์สำนักงาน กสทช. ยังไม่เผยแพร่ข้อมูลไตรมาสที่ 4 ทั้งๆ ที่จะหมดปี 2565 แล้ว) มีผู้ให้บริการทั้งสิ้น 4 ราย ได้แก่

อันดับที่ 1 AIS มีผู้ให้บริการ 55.26 ล้านเลขหมาย คิดเป็นร้อยละ 46.82

อันดับที่ 2 TRUE มีผู้ให้บริการ 38.38 ล้านเลขหมาย คิดเป็นร้อยละ 32.51

อันดับที่ 3 DTAC มีผู้ให้บริการ 21.04 ล้านเลขหมาย คิดเป็นร้อยละ 17.82

อันดับที่ 4 NT มีผู้ให้บริการ 3.31 ล้านเลขหมาย คิดเป็นร้อยละ 2.80

รวมจำนวนเลขหมายทั้งสิ้น 118.03 ล้านเลขหมาย ภาพรวมการแข่งขันและตลาดผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต บรอดแบนด์ประจำที่ ข้อมูลปี 2564 ไตรมาสที่ 3 เช่นกัน

อันดับที่ 1 TRUE มีผู้ให้บริการ 4.54 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 35.60

อันดับที่ 2 3BB มีผู้ให้บริการ 3.61 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 28.31

อันดับที่ 3 NT มีผู้ให้บริการ 2.54 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 19.92

อันดับที่ 4 AIS มีผู้ให้บริการ 1.67 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 13.09

ผู้ให้บริการรายอื่นๆ มีผู้ให้บริการ 0.40 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 3.13

รวมจำนวนผู้ให้บริการทั้งสิ้น 12.75 ล้านราย

จากข้อมูลข้างต้น เราลองนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์สภาพตลาดและการแข่งขันเบื้องต้น ในมุมมองเศรษฐศาสตร์กันครับ

วิธีวัดค่าการกระจุกตัวของตลาดมีวิธีการวัดค่าได้หลายวิธี แต่วิธีการหนึ่งที่ได้รับการนิยมนิยมอย่างมากที่สุดได้แก่ การวัดค่าดัชนี HHI (Herfindahl-Hirschman Index : HHI) ซึ่งนิยมใช้ในกฎหมายการแข่งขันทางการค้าและกฎหมายป้องกันการผูกขาด ดัชนี HHI คืออะไร?

ดัชนี HHI เป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หนึ่งที่ใช้สำหรับคำนวณค่าการกระจุกตัวเพื่อวิเคราะห์สภาพการแข่งขันในตลาดของธุรกิจนั้นๆ มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 10,000 คะแนน

หากค่าหรือคะแนนน้อยกว่า 1,500 คะแนน ถือว่าตลาดมีการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการดีใกล้เคียงกับตลาดที่มีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์ในอุดมคติ (Competitive Market) ผู้บริโภคได้ประโยชน์จากการแข่งขัน

หากค่าหรือคะแนนตั้งแต่ 1,500 คะแนน ถึง 2,500 คะแนน ถือว่ามีการแข่งขันปานกลาง มีการกระจุกตัวปานกลาง (Moderately Concentrated Market)

หากค่าหรือคะแนนตั้งแต่ 2,500 คะแนนขึ้นไป ถือว่ามีการกระจุกตัวหนาแน่น (Highly Concentrated Market) ไม่กระจายตัวแบบตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ตลาดมีแนวโน้มเป็นตลาดแบบผูกขาด (Monopolistic Market) ผู้บริโภคมีอำนาจการต่อรองน้อยกว่าผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการ

หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือผู้ประกอบการมีอำนาจเหนือตลาด

วិธีการคำนวณค่าดัชนี HHI ค่าหน่วยโดยการนำร้อยละของส่วนแบ่งการตลาด (Market Share) ของผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการแต่ละรายยกกำลังสอง แล้วบวกเข้าด้วยกันทุกราย (เฉพาะผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการในตลาดของสินค้าหรือบริการที่เราสนใจวิเคราะห์) ท่านผู้อ่านอาจจะไม่เห็นภาพผมขออนุญาตยกตัวอย่างจากข้อมูลที่กำลังมาแล้วข้างต้นเพื่อให้ท่านผู้อ่านเห็นภาพครับ

ตัวอย่างที่ 1 ดัชนี HHI ของตลาดผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบมีโครงข่าย (MNO) ตามข้อมูลข้างต้น จะได้ค่าดัชนี HHI ดังนี้

$$HHI = AIS^2 + TRUE^2 + DTAC^2 + NT^2$$

$$HHI = 46.82^2 + 32.51^2 + 17.82^2 + 2.80^2$$

$$HHI = 2192.11 + 1056.90 + 317.55 + 7.84$$

$$HHI = 3574.40$$

สมมติว่ามีการอนุญาตให้ควบรวมกิจการและควบรวมกิจการกันสำเร็จลุล่วงด้วยดี ภายใต้สมมุติฐานว่าผู้ให้บริการคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง เราลองคำนวณค่าดัชนี HHI ใหม่ ภายหลังจากการควบรวมกิจการกันครับ

$$HHI = (TRUE + DTAC)^2 + AIS^2 + NT^2$$

$$HHI = (32.51 + 17.82)^2 + 46.82^2 + 2.80^2$$

$$HHI = 2533.11 + 2192.11 + 7.84$$

$$HHI = 4733.06$$

จากตัวอย่างข้างต้นค่าดัชนี HHI เปลี่ยนแปลงจาก 3574.40 คะแนน เป็น 4733.06 คะแนน เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1158.66 คะแนน

มติชน สุดสัปดาห์

Matchon Weekend
Circulation: 500,000
Ad Rate: 480

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 19 - พุธสัปดาห์ 25 สิงหาคม 2565

ปีที่: 42

ฉบับที่: 2192

หน้า: 28(กลาง)

Col.Inch: 93.46

Ad Value: 44,860.80

PRValue (x3): 134,582.40

ศิลปิน: สีสี่

คอลัมน์: ดาวพลูโตมองดูโลก: การควมรวมกิจการโทรคมนาคม

ตัวอย่างที่ 2 ดัชนี HHI ของตลาดผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ ตามข้อมูลข้างต้น จะได้ค่าดัชนี HHI ดังนี้

$$HHI = TRUE^2 + 3BB^2 + NT^2 + AIS^2 + \text{รายอื่นๆ}^2$$

$$HHI = 35.60^2 + 28.31^2 + 19.92^2 + 13.09^2 + 3.13^2$$

$$HHI = 1267.36 + 801.45 + 396.80 + 171.34 + 9.79$$

$$HHI = 2646.74$$

สมมุติว่ามีการอนุญาตให้ควมรวมกิจการและควมรวมกิจการกันสำเร็จลุล่วงด้วยดี ภายใต้สมมุติฐานว่าผู้ใช้บริการคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง เราลองคำนวณค่าดัชนี HHI ใหม่ ภายหลังจากควมรวมกิจการกันครบ

$$HHI = (AIS + 3BB)^2 + TRUE^2 + NT^2 + \text{ราย อื่นๆ}^2$$

$$HHI = (13.09 + 28.31)^2 + 35.60^2 + 19.92^2 + 3.13^2$$

$$HHI = 1713.96 + 1267.36 + 396.80 + 9.79$$

$$HHI = 3387.91$$

จากตัวอย่างข้างต้นค่าดัชนี HHI เปลี่ยนแปลงจาก 2646.74 คะแนน เป็น 3387.91 คะแนน เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 741.17 คะแนน

จากตัวอย่างทั้งสองตัวอย่าง แม้ข้อมูลที่น่ามาคำนวณจะไม่ถูกต้องแม่นยำเป็นเพียงข้อมูลคร่าวๆ แต่เราเห็นว่าการควมรวมกิจการส่งผลให้การแข่งขันในตลาดโทรคมนาคมลดลง

กฎหมายการแข่งขันทางการค้าและกฎหมายป้องกันการผูกขาดในประเทศไทยถือว่ายังใหม่เมื่อเทียบกับประเทศอื่น

ไทยเพิ่งมีเครื่องมือแรก คือ พ.ร.บ.การแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2552 ซึ่งต่อมาได้อัพเกรดในปี 2560 และเครื่องมือยังไม่พัฒนาเท่าที่ควรทำให้

ไม่มีประสิทธิภาพที่จะปกป้องการค้าที่ไม่เป็นธรรมเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนอย่างแท้จริง หากเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา มีการออก พ.ร.บ. ชื่อว่า Sherman Act ตั้งแต่ พ.ศ. 2433 หรือ 130 กว่าปีที่ผ่านมา และมีพัฒนาการเรื่อยๆ

ตัวอย่างคดีในต่างประเทศที่สำคัญเกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้าและการป้องกันการผูกขาด ได้แก่ คดี Standard Oil Co. v. United States บริษัทน้ำมันรายใหญ่ที่สุดของ John D. Rockefeller มหาเศรษฐีน้ำมันผู้สามารถขยายกิจการจนสามารถผูกขาดธุรกิจน้ำมันของประเทศสหรัฐอเมริกาได้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ คู่แข่งไม่สามารถแข่งขันได้

ศาลสูงจึงตัดสินให้แตกบริษัทออกเป็น 34 บริษัท ซึ่งบริษัท Exxon และ Chevron เป็นบริษัทที่แตกออกมาจาก Standard Oil Co. คดี United States v. AT&T ถูกตัดสินโดยศาลสูงว่ามีการผูกขาดตลาดจนต้องแตกออกเป็น 7 บริษัท

คดี United States v. Microsoft Corporation แตกออกเป็น 2 บริษัท ล่าสุดทั้ง Facebook และ Google ยักษ์ใหญ่แห่งวงการไอทีของโลกก็มีข้อพิพาทเช่นกัน

ในประเทศไทยเพื่อนบ้านอย่างประเทศสิงคโปร์ มีการพิพากษาคดีการควมรวมกิจการระหว่าง Grab และ Uber

ซึ่งศาลมีคำสั่งปรับเป็นเงินจำนวน 13 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ เพราะการควมรวมกิจการทำให้เกิดการผูกขาดการค้าอย่างไม่เป็นธรรม

ประเทศไทยเคยมีการพิจารณาการควมรวมกิจการของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (กชค.) โดยมติเสียงข้างมาก 4 ต่อ 3 เสียง อนุญาตให้ควมรวมกิจการได้

สิ่งที่น่าสนใจซึ่งปรากฏในเอกสารผลคำวินิจฉัย

มีการกล่าวถึงดัชนี HHI ซึ่งใช้ประกอบการวินิจฉัยด้วย

ซึ่งดัชนี HHI หรือค่าการกระจุกตัวของตลาดร้านค้าปลีกขนาดเล็กก่อนควมรวมอยู่ที่ 5553.19 คะแนน และหลังการควมรวมอยู่ที่ 6944.09 คะแนน เพิ่มขึ้น 1390.90 คะแนน ดัชนี HHI หรือค่าการกระจุกตัวของตลาดดัชนีค้าปลีกสมัยใหม่ ก่อนควมรวมอยู่ที่ 2496.75 คะแนน หลังควมรวมอยู่ที่ 4219.54 คะแนน เพิ่มขึ้น 1722.80 คะแนน

ซึ่งในเอกสารฉบับดังกล่าวระบุเตือนไว้เองว่า "ตามเกณฑ์มาตรฐานค่าเปลี่ยนแปลงที่มากกว่า 100 ถือว่ามีผลกระทบต่อตลาดอย่างรุนแรงมาก"

การควมรวมธุรกิจสื่อสารครั้งนี้ จึงต้องจับตาดูกันต่อว่า ทั้ง กสทช. กชค. ก.ล.ต. และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

จะเตรียมคำตอบไว้ตอบสังคมอย่างไร

โดยเฉพาะต่อคำถามที่ว่า "ประชาชนได้อะไรจากการอนุญาตให้ควมรวมกิจการโทรคมนาคม" ●